

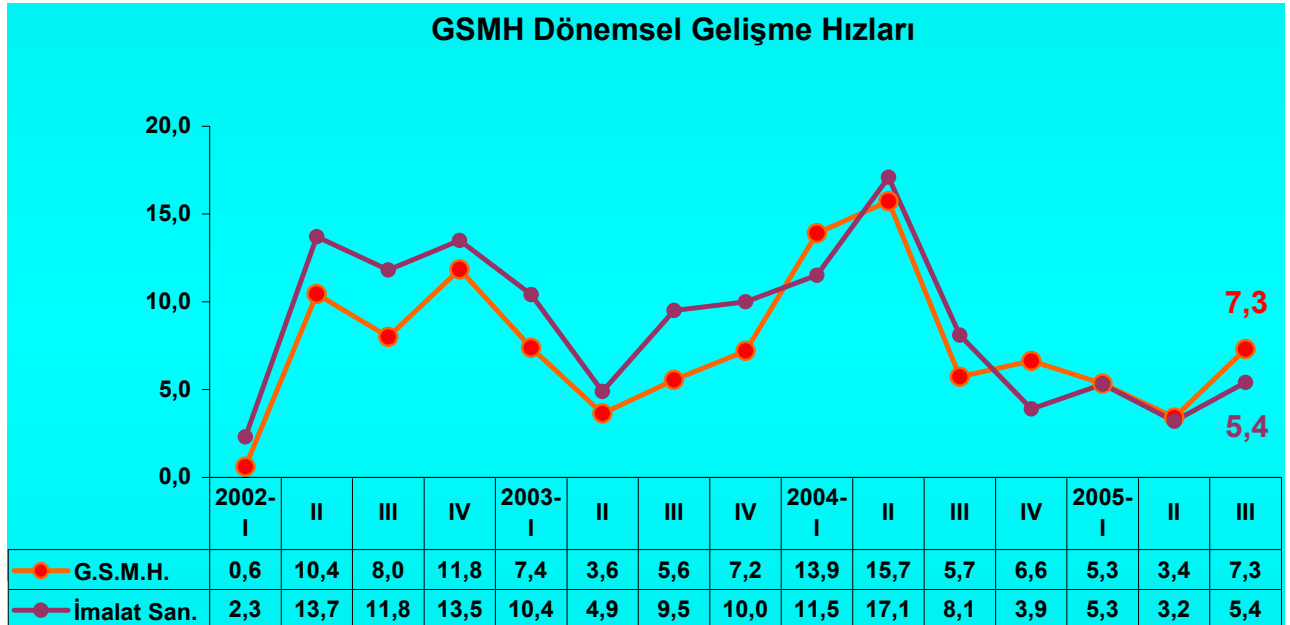
T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı

Kısa Rapor
GSMH: 86/4
17 Aralık 2005

GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA

- GSMH bu yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 7.3 oranında büyüdü. Bu oran son beş çeyreğin en yüksek büyüme oranı oldu.
- Yüzde 7.3'lük büyümeye en büyük katkılar tarım, sanayii ve ticaret sektörlerinden geldi.
- Son yılların en önemli artışının gerçekleştiği tarım sektöründe meyvecilik alt kaleminde yüzde 26.8 artış olurken hayvancılık ve bakliyatla gerileme kaydedildi.
- Önceki yıllar ile kıyaslandığında 2005 yılının ilk üç çeyreğinde, sanayi, ticaret, ulaştırma ve iletişim ile ithalat vergilerinin büyüme hızında düşüş, tarım ve özellikle inşaat sektörlerinin büyüme hızında ise yüksek artışlar dikkat çekmektedir.
- Harcama grupları itibariyle 2005 yılının ilk üç çeyreği önceki yıllar ile karşılaştırıldığında, özel kesim gıda ve dayanıklı tüketim malı harcamaları ve kamu yatırımlarındaki yüksek oranlı artışlar ön plana çıkmaktadır.

1- Dönemler İtibariyle GSMH ve Büyüme

GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA

	Cari fiyatlarla (Milyon YTL)	%	Cari fiyatlarla (Milyon ABD \$)	%	Sabit fiyatlarla (YTL)	%
2000 Yıllık	125,596	60.4	200,002	8.0	119,144,472	6.3
2001 Yıllık	176,484	40.5	145,693	-27.2	107,783,064	-9.5
2002 Yıllık	275,032	55.8	180,892	24.2	116,337,624	7.9
2003 Yıllık	356,681	29.7	239,235	32.3	123,164,990	5.9
2004 Yıllık	428,932	20.3	299,475	25.2	135,308,023	9.9
2004 III. D	133,280	17.8	91,025	15.2	41,883,348	5.7
2004 9 Aylık	309,436	19.2	217,033	26.4	102,260,319	10.9
2005 I. D	93,080	15.6	70,225	16.5	29,124,894	5.3
2005 II. D	109,259	14.2	80,062	21.9	33,840,990	3.4
2005 III. D	150,541	13.0	112,165	23.2	44,933,644	7.3
2005 9 Aylık	352,880	14.0	262,452	20.9	107,899,528	5.5
2005 H	480,963	12.1	358,000	19.5	142,073,424	5.0
2006 H	539,870	12.2	381,000	6.4	149,177,095	5.0

- GSMH sabit fiyatlarla 2005 yılının 3 üncü çeyreğinde yüzde 7.3 büyüme oranı ile beklentilerin üzerinde arttı. Böylece GSMH'da 15 çeyrek boyunca artış kaydedilmiş oldu. 2004 yılının aynı dönmindeki büyüme oranı yüzde 5.7 olarak gerçekleşmişti. 2005 yılının dokuz aylık dönemi itibariyle ise büyüme oranı 5.5 olarak gerçekleşti. Geçen yılın aynı döneminde bu oran yüzde 10.9 idi.
- 2005 yılının ilk dokuz ayında GSMH cari fiyatlarla 352.9 milyar YTL oldu. 481 milyar YTL olarak öngörülen 2005 yılı hedefinin yakalanabilmesi için 4 üncü çeyrekte yüzde 3.4 oranındaki bir büyüme yeterli olacaktır. Ancak, açıklanan sanayi üretim endeksi verileri yüksek oranlı büyüme eğiliminin devam ettiğini göstermektedir.
- Cari dolar fiyatlarıyla bakıldığında, kurun da etkisiyle, GSMH'daki artış hem 3 üncü çeyrekte hem de 9 aylık bazda yüzde 20'yi geçmektedir. Cari YTL fiyatlarıyla büyüme oranları ise 3 üncü çeyrekte ve 9 aylık bazda sırasıyla yüzde 13 ve yüzde 14 olarak hesaplandı.

2- İktisadi Faaliyet Kolları İtibariyle Büyüme

GSMH 2004-2005 III.Çeyrek (1987 Üretici Fiyatlarına Göre Bin YTL)

	2004/III				2005/III			
	III	Pay	Artış	Katkı	III	Pay	Artış	Katkı
Tarım	8 589	20.5	-1.4	-0.3	9 139	20.3	6.4	1.3
Çiftçilik ve Hayvancılık	8 314	19.9	-1.6	-0.4	8 890	19.8	6.9	1.4
Ormancılık	200	0.5	8.0	0.0	173	0.4	-13.5	-0.1
Balıkçılık	75	0.2	5.3	0.0	77	0.2	1.9	0.0
Sanayii	10 792	25.8	7.5	1.9	11 396	25.4	5.6	1.4
Madencilik ve Taşocakçılığı	451	1.1	6.7	0.1	467	1.0	3.6	0.0
İmalat Sanayii	9 192	21.9	8.1	1.7	9 685	21.6	5.4	1.2
Elektrik, Gaz, Su	1 149	2.7	3.4	0.1	1 244	2.8	8.3	0.2
İnşaat Sanayii	1 519	3.6	3.9	0.1	1 818	4.0	19.7	0.7
Ticaret	9 856	23.5	7.7	1.8	10 557	23.5	7.1	1.7
Ulaştırma ve Haberleşme	4 946	11.8	4.3	0.5	5 314	11.8	7.4	0.9
Mali Kuruluşlar	605	1.4	1.3	0.0	602	1.3	-0.5	0.0
Konut Sahipliği	1 518	3.6	1.8	0.1	1 546	3.4	1.8	0.1
Serbest Meslek ve Hizmetler	950	2.3	4.5	0.1	1 017	2.3	7.1	0.2
Devlet Hizmetleri	1 296	3.1	1.1	0.0	1 306	2.9	0.7	0.0
Kâr Amacı Olmayan Öz.Kur.	105	0.2	-0.7	0.0	104	0.2	-0.2	0.0
İthalat Vergisi	2 498	6.0	20.7	1.1	2 851	6.3	14.1	0.8
Dış Alem Net Faktör Gelirleri	- 313	-0.7	-33.2	0.4	- 235	-0.5	-24.8	0.2
G.S.M.H. (Alıcı Fiyatlarıyla)	41 883	100	5.7	5.7	44 934	100	7.3	7.3

2-1- Üçüncü Çeyrek

- Bu yılın üçüncü çeyreğinde sanayii sektöründeki üretim artış hızı yüzde 5.6, sanayii sektörünün yüzde 87'sini oluşturan imalat sanayii alt sektöründe ise yüzde 5.4 oldu. Sanayi sektörünün GSMH'daki yüzde 7.3 büyümeye katkısı 1.4 puan, imalat sanayiinin katkısı ise 1.2 puan oldu. Sanayii sektörünün diğer alt sektörlerinden madencilikte yüzde 3.6, elektrik, gaz, su sektöründe ise yüzde 8.3 büyüme gerçekleşti. Ancak bu alt sektörlerin paylarının düşüklüğü nedeniyle katkıları ihmal edilecek seviyede kaldı.
- Tarım sektörü yüzde 6.4'lük bir büyüme kaydetti. Bu dönemde GSYİH içerisindeki payı yüzde 20 'yi aşan tarım sektöründeki bu büyüme üçüncü çeyrekteki büyüme hızına 1.3 puanlık önemli bir katkı sağladı. Tarım içerisinde en fazla artış yüzde 6.9'la çiftçilik ve hayvancılık sektöründe yaşandı. Meyve üretiminde cari fiyatlarla yüzde 51.2, sabit fiyatlarla yüzde 26.8 oranlarında yüksek artışlar yaşandı. Bakliyat üretiminde sabit fiyatlarla yüzde 9.9 gerileme

kaydedildi. Hayvancılık ise sabit fiyatlarla 0.2 gerilerken cari fiyatlarla yüzde 1.4 arttı.

- Ticaret sektörü yüzde 7.1, ulaştırma ve iletişim sektörü yüzde 7.4 büyüdü. Ticaretin GSMH büyüme hızına katkısı 1.7 olurken, ulaştırma ve iletişim sektörü 0.9 puan katkı sağladı. İthalat vergisindeki artış oranı yüzde 14.1 oldu ve büyümeye 0.8 puan katkı sağladı.
- Aynı dönemde sektörel bazda sabit fiyatlarla en yüksek büyüme yüzde 19.7 ile inşaat sektöründe görüldü. İnşaat sektörünün GSMH'daki payının düşük olmasına rağmen büyümeye katkısı 0.7 oldu.

2-2- İlk Dokuz Ay

İktisadi faaliyetkolları itibariyle cari fiyatlarla gayri safi milli hasıla (Milyon YTL)

İktisadi faaliyet kolları	Yıllık					9 Aylık	
	2002	2003	Artış	2004	Artış	2005	Artış
1. Tarım	32.115	42.126	31,2	48.395	14,9	40.129	4,8
2. Sanayi	70.034	88.813	26,8	107.061	20,5	88.712	15,4
3. İnşaat sanayi	11.399	12.662	11,1	15.381	21,5	14.561	37,4
4. Ticaret	55.935	71.330	27,5	88.714	24,4	72.767	13,3
5. Ulaştırma ve haberleşme	41.821	53.846	28,8	62.009	15,2	50.243	13,8
6. Diğer hizmetler	26.241	37.055	41,2	44.070	18,9	35.385	14,5
7. Devlet hizmetleri	27.838	36.561	31,3	42.548	16,4	35.354	14,3
8.Kar amacı olm özel hiz.	1.664	3.610	117,0	3.530	-2,2	1.234	2,4
9.İthalat vergisi	10.527	13.759	30,7	18.803	36,7	15.594	16,2
GSYİH (Alıcı fiyatlarıyla)	277.574	359.763	29,6	430.511	19,7	353.980	14,0
8. Dış alem net faktör gelirleri	(2.542)	(3.082)		(1.579)		(1.100)	
A.Dış alemden gelen	8.030	8.416		10.040		8.643	
B.Dış aleme giden(-)	10.572	11.498		11.619		9.744	
GSMH(Alıcı fiyatlarıyla)	275.032	356.681	29,7	428.932	20,3	352.880	14,0

* İzafi bankahizmetleri sektörlere dağıtılmamıştır.

- 2005 yılının ilk 9 ayında sabit fiyatlarla en hızlı büyüyen sektör yüzde 19.7 ile inşaat sektörü oldu. Bu artışı ithalat vergilerindeki yüzde 10.5 ve ticaret sektöründeki yüzde 5.8 oranındaki artışlar izledi.
- Bu dönemde sanayii yüzde 5.0, İmalat sanayii yüzde 4.6, tarım yüzde 4.5, ticaret yüzde 5.8, ulaştırma ve iletişim hizmetleri yüzde 3.9 oranında büyümeye gösterdi.

İktisadi faaliyetkolları itibariyle sabit fiyatlarla gayri safi milli hasıla (Bin YTL)

İktisadi faaliyet kolları	Yıllık							9 Aylık		
	2002	2003	Katkı	Artış	2004	Katkı	Artış	2005	Katkı	Artış
1. Tarım	15.948	15.549	-0,3	-2,5	15.863	0,3	2,0	12.778	0,5	4,5
2. Sanayi	34.142	36.793	2,3	7,8	40.234	2,8	9,4	32.284	1,5	5,0
İmalat sanayi	28.678	31.140	2,1	8,6	34.285	2,6	10,1	27.492	1,2	4,6
3. İnşaat sanayi	5.346	4.866	-0,4	-9,0	5.092	0,2	4,6	4.348	0,7	19,7
4. Ticaret	26.741	28.902	1,9	8,1	32.613	3,0	12,8	26.068	1,4	5,8
5. Ulaştırma ve haberleşme	15.715	17.028	1,1	8,4	18.193	0,9	6,8	14.024	0,5	3,9
6. Diğer hizmetler	9.098	9.302	0,2	2,3	9.630	0,3	3,5	7.422	0,2	2,6
7. Devlet hizmetleri	5.082	5.125	0,0	0,8	5.184	0,0	1,2	3.875	0,0	0,2
8. Kar amacı olm özel hiz.	415	410	0,0	-1,0	411	0,0	0,2	296	(0,0)	(0,4)
9. İthalat vergisi	6.127	7.509	1,2	22,6	9.473	1,6	26,2	7.882	0,7	10,5
GSYİH(Alıcı fiyatlarıyla)	118.612	125.485		5,8	136.693		8,9	108.979	5,6	5,5
8. Dış alem net faktör gelirleri	(2.275)	(2.320)	0,0		(1.385)	0,8		(1.080)	(0,1)	
A. Dış alemden gelen	3.908	3.809	-0,1		4.244	0,4		3.616	0,4	
B. Dış aleme giden(-)	6.183	6.129	0,0		5.628	-0,4		4.696	0,4	
GSMH(Alıcı fiyatlarıyla)	116.338	123.165		5,9	135.308		9,9	107.900	5,5	5,5

* İzafe bankahizmetleri sektörlere dağıtılmamıştır.

- Önceki yıllarla karşılaştırıldığında ise sanayii, ticaret, ulaştırma ve iletişim ile ithalat vergilerinin büyüme hızında düşüş, tarım ve özellikle inşaat sektörlerinin büyüme hızındaki yüksek artışlar dikkat çekmektedir.

3- Harcama Grupları İtibariyle Büyüme Oranları

3-1- Üçüncü Çeyrek

- Yılın üçüncü üç aylık döneminde toplam **tüketim harcamaları** yüzde 10,6, özel tüketim harcamaları yüzde 11,2, devletin tüketim harcamaları ise yüzde 3,3 büyüme gösterdi. Özel tüketimdeki bu artış son beş çeyrekte gerçekleşen en yüksek artış oldu.

Harcamalar Yöntemiyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (1987 Fiyatlarıyla)

	2004 III. Dönem			2005 III. Dönem		
	Değer YTL	Katkı	Gelişme Hızı	Değer YTL	Katkı	Gelişme Hızı
Tüketim harcamaları	28.035.566	3,9	5,9	30.999.031	7,0	10,6
A-Özel	25.758.328	4,3	7,3	28.645.651	6,8	11,2
B-Devlet	2.277.238	-0,4	-7,0	2.353.380	0,2	3,3
Gayri safi sabit sermaye oluşumu	8.251.885	4,3	26,1	10.546.221	5,4	27,8
A-Kamu	1.508.360	-0,5	-10,8	2.003.548	1,2	32,8
B-Özel	6.743.525	4,7	38,9	8.542.674	4,3	26,7
Stok değişimleri	1.518.650	-1,1	-23,2	404.500	-2,6	-73,4
Toplam Yurtiçi Talep	37.806.102	7,0	8,1	41.949.753	9,8	11,0
Net İhracat	1.851.136	-2,1	-31,2	463.972	-3,3	-74,9
A-Mal ve hizmet ihracatı	17.416.635	3,3	8,2	17.888.695	1,1	2,7
A-Mal ve hizmet ithalatı (-)	15.565.499	5,4	16,1	17.424.723	4,4	11,9
GSYİH	39.657.238	4,9	5,3	42.413.724	6,5	7,0
İstatistiksel hata	2539104,5	0,3	5,5	2755255,7	0,5	8,5
GSYİH (üretim yoluyla)	42.196.342	5,3	5,3	45.168.980	7,0	7,0

- Bu dönemde özel tüketimin üçte birini oluşturan gıda harcamalarındaki artış yüzde 10.3 olurken, dayanıklı tüketim mallarına ilişkin harcamalardaki artış yüzde 31 gibi yüksek bir oranda gerçekleşti. Yarı dayanıklı ve dayanıksız tüketim malları yüzde 5.1, enerji, ulaştırma, haberleşme yüzde 0.3, hizmetler 7.6, konut sahipliği yüzde 1.8 oranında arttı.
- Devletin nihai tüketim harcamalarının alt kalemlerinde maaş ve ücretler yüzde 0.8 artarken, diğer cari harcamalar yüzde 6.8 oranında arttı.
- Stok değişimleri kaleminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 73.4 oranında bir gerileme kaydedildi. Bu kalemin GSYİH büyümesine katkısı eksi 2.6 puan oldu.
- Mal ve hizmet ithalatındaki artış yüzde 11.9 olurken, mal ve hizmet ihracatındaki artış yüzde 2.7'de kaldı. İhracattaki artışın ithalat artışının 9.2 puan altında kalması sonucu net ihracatın büyümeye 3.3 puan negatif katkısı oldu.

3-2- İlk Dokuz Ay

- 2005 yılının ilk dokuz ayında sabit fiyatlarla toplam tüketim harcamaları yüzde 6.6, devletin tüketim harcamaları yüzde 3.9, özel tüketim harcamaları ise yüzde 6.9 arttı.

Harcamalar Yöntemiyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

(Cari Fiyatlarla Milyon YTL)							
	2002	2003	Artış	2004	Artış	2005/9	Artış
Tüketim Harc.	223.142	288.590	29,3	341.407	18,3	285.473	14,3
Özel	184.420	239.586	29,9	284.631	18,8	241.791	14,1
Gıda, içki	63.761	83.880	31,6	93.971	12,0	77.286	6,3
Dayanıklı tük. mal.	19.271	28.434	47,6	40.537	42,6	39.948	27,9
Devlet	38.722	49.004	26,6	56.775	15,9	43.682	15,5
Sabit sermaye oluşumu	46.043	55.618	20,8	76.722	37,9	65.979	21,8
Kamu	14.784	14.992	1,4	16.058	7,1	11.275	40,0
Özel	31.259	40.626	30,0	60.664	49,3	54.704	18,7
Stok değişimleri	13.134	26.329		33.974		23.993	
Net ihracat	-4.098	-11.838		-24.951		-24.511	
Mal ve hizmet ihracatı	81.134	98.496	21,4	124.348	26,2	97.298	8,9
Mal ve hizmet ithalatı	85.232	110.334	29,5	149.299	35,3	121.809	13,6
Gayri safi yurtiçi hasıla	277.574	359.763	29,6	430.511	19,7	353.980	14,0
(1987 Fiyatlarıyla Bin YTL)							
	2002	2003		2004		2005/9	
Tüketim harc.	84.833	89.559	5,6	97.645	9,0	78.854	6,6
Özel	74.894	79.862	6,6	87.897	10,1	72.466	6,9
Gıda, içki	27.600	28.731	4,1	29.534	2,8	25.432	8,3
Dayanıklı tük. mal.	11.213	13.905	24,0	18.038	29,7	15.610	11,2
Devlet	9.940	9.697	-2,4	9.748	0,5	6.387	3,9
Sabit sermaye oluşumu	22.532	24.782	10,0	32.802	32,4	28.665	18,1
Kamu	7.325	6.482	-11,5	6.180	-4,7	4.242	32,7
Özel	15.207	18.300	20,3	26.622	45,5	24.422	15,9
Stok değişimleri	6.121	9.714		11.145		7.346	
Net ihracat	5.437	1.723		-4.482		-6.245	
Mal ve hizmet ihracatı	46.787	54.264	16,0	61.033	12,5	47.580	5,8
Mal ve hizmet ithalatı	41.350	52.541	27,1	65.515	24,7	53.825	10,1
Gayri safi yurtiçi hasıla	118.612	125.485	5,8	136.693	8,9	108.979	5,5

- Özel tüketim içinde gıda harcamaları yüzde 8.3 ve dayanıklı tüketim malları yüzde 11.2 oranında arttı. Yarı dayanıklı ve dayanıksız tüketim malları yüzde 7.1, hizmetler 5.5, konut sahipliği yüzde 1.6 oranında artarken enerji, ulaştırma, haberleşme yüzde 1.1 oranında azaldı.
- Devletin nihai tüketim harcamalarının alt kalemlerinde maaş ve ücretler yüzde 0.2 artarken, diğer cari harcamalar yüzde 10.1 oranında arttı.
- Mal ve hizmet ithalatı yüzde 10.1 oranında artarken, mal ve hizmet ihracatı yüzde 5.8 oranında artış gösterdi. Bu dönemde de ihracattaki artış ithalattaki artış oranının altında gerçekleşti ve net ihracat büyümeyi olumsuz etkiledi.

Yatırım Harcamaları

Gayri Safi Sermaye Oluşumu (Ocak Eylül)

	Cari Fiyatlarla Bin YTL						
	2002	2003	Artış	2004	Artış	2005	Artış
Sabit sermaye oluşumu	30.765.700	36.618.283	19,0	54.150.331	47,9	65.979.325	21,8
Kamu sektörü	8.618.479	7.881.862	-8,5	8.054.658	2,2	11.275.153	40,0
Makine teçhizat	2.352.974	1.728.968	-26,5	1.738.437	0,5	2.489.449	43,2
Bina inşaatı	2.462.890	1.779.313	-27,8	1.381.747	-22,3	2.143.143	55,1
Bina dışı inşaat	3.802.615	4.373.582	15,0	4.934.473	12,8	6.642.561	34,6
Özel sektör	22.147.221	28.736.421	29,8	46.095.673	60,4	54.704.173	18,7
Makine teçhizat	11.265.632	16.917.985	50,2	30.524.950	80,4	33.471.775	9,7
Bina inşaatı	10.881.589	11.818.436	8,6	15.570.723	31,7	21.232.398	36,4
	1987 Fiyatlarıyla YTL						
Sabit sermaye oluşumu	16.091.726	17.108.173	6,3	24.266.825	41,8	28.664.787	18,1
Kamu sektörü	4.509.788	3.525.064	-21,8	3.197.381	-9,3	4.242.486	32,7
Makine teçhizat	1.237.557	891.392	-28,0	859.963	-3,5	1.287.286	49,7
Bina inşaatı	1.316.571	785.745	-40,3	530.469	-32,5	754.311	42,2
Bina dışı inşaat	1.955.660	1.847.927	-5,5	1.806.949	-2,2	2.200.889	21,8
Özel sektör	11.581.938	13.583.109	17,3	21.069.444	55,1	24.422.301	15,9
Makine teçhizat	6.140.120	8.781.391	43,0	15.538.169	76,9	17.665.035	13,7
Bina inşaatı	5.441.817	4.801.719	-11,8	5.531.275	15,2	6.757.266	22,2

- **2005 yılı üçüncü çeyreğinde** sabit fiyatlarla toplam yatırım harcamaları yüzde 27.8 artış gösterdi. Kamu yatırımları yüzde 32.8, özel sektör yatırımları 26.7 oranında arttı.
- Özel makine teçhizat yatırımları yüzde 27.4, bina inşaatı yüzde 25.2 oranında arttı.

- Kamu sektöründe makine teçhizat yatırımları yüzde 80.2 gibi yüksek bir oranda artarken, bina inşaatı yüzde 27.2, bina dışı inşaat yatırımları ise yüzde 18.5 oranında arttı.
- **2005 yılının ilk dokuz ayında** toplam yatırım artışı yüzde 18.1 olarak gerçekleşti. Kamu yatırımları yüzde 32.7, özel sektör yatırımları yüzde 15.9 oranında arttı. Böylece özel sektördeki artış önceki yılların tersine kamu yatırımlarının altında kaldı.
- Özel sektör makine teçhizat artışı yüzde 13.7 olurken, bina inşaatı yatırımları yüzde 22.2 oranında arttı.
- Kamuda makine teçhizat yatırımları yüzde 49.7, bina inşaatı yüzde 42.2, bina dışı inşaat yatırımları ise yüzde 21.8 oranında arttı.
- 2005 yılının dokuz aylık döneminde 2002 yılının aynı dönemine göre sabit fiyatlarla toplam yatırım harcamaları yüzde 78.1, özel sektör yatırımları yüzde 110.9 oranında artarken, kamu yatırımları yüzde 5.9 oranında azaldı. Cari fiyatlarla ise toplam yatırım harcamaları yüzde 114.5, özel sektör yatırımları yüzde 147, kamu yatırımları yüzde 30.8 oranında arttı.
- 2005 yılı ilk dokuz ayında 54.7 milyar YTL özel sektör yatırımı, 11.3 milyar YTL kamu yatırımı olmak üzere toplam 66 milyar YTL gayri safi sermaye yatırımı yapıldı.